

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismar: Ulusal Haber Ajanslarına Yansıyan Olgular Üzerinden Bir İnceleme

Investigating The Sexual Abuse Towards Individuals with Mental Disability through Cases That Are Reflected in National Wire Services

Özlem Çelik*
Kübra İpçi**

To cite this article/ Atf için:

Çelik, Ö. ve İpçi, K. (2020). Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar: Ulusal haber ajanslarına yansıyan olgular üzerinden bir inceleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(2), 737-753. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.8c.2s.14m

Öz. Cinsel istismar her toplumda, yaş ve cinsiyet ayrımı olmaksızın görülebilmekle birlikte zihinsel yetersizliği olan bireyler cinsel istismar konusunda risk grupları içerisinde yer almaktadır. Çalışmamızda zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının ulusal haber ajanslarına yansıyan olgular üzerinden incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanıldı. Bu kapsamda ulusal haber ajanslarının arşivlerinde belirlenen anahtar kelimelerle tarama yapıldı. Ulaşılan olgular içerik analizi yöntemiyle çözümlendi. Frekans analizleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirildi. Olguların çoğunluğunun 12-17 yaş aralığındaki kadınlardan oluştuğu görüldü. Cinsel istismara maruz kalma oranının %50 ve üstü engel düzeyine sahip bireylerde daha yüksek olduğu belirlendi. İstismarcıların tamamına yakını erkek ve zihinsel yetersizliği olan bireyin daha önceden tanıdığı kişilerdi. Mağdurun yetersizlik durumunu kullanarak gerçekleştirilen cinsel istismar oranları, fiziksel şiddet kullanarak gerçekleştirilenlerden fazlaydı. Çalışmamızda cinsel istismar olaylarının ergenlik döneminde daha sık görüldüğünün belirlenmesi ve zihinsel yetersizliği olan bireylerin engel durumunu kullanarak gerçekleştirilen olayların çoğunlukta olması; bireylerin cinsel istismara yönelik farkındalıklarını geliştirmeyi hedefleyen cinsel eğitim programlarına duyulan gereksinimi ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel yetersizlik, zihinsel yetersizliği olan birey, cinsel istismar

Abstract. While sexual abuse may be encountered in all societies without regards to age or gender, individuals with intellectual disability are among the risk groups in terms of sexual abuse. Our study aimed to investigate sexual abuse towards individuals with intellectual disability through cases that are reflected in national wire services. The qualitative research method of document analysis was used to obtain the data in the study. In this context, a search was made in the archives of national wire services. The news articles that were reached were analyzed by the method of content analysis based on the categories determined by the researchers. The frequency analyses were carried out using the SPSS 22.0 package software. It was seen that most intellectual disabled individuals who were subjected to sexual abuse were female individuals at the ages of 12 to 17. The rate of being subjected to sexual abuse was found to be higher among individuals with disability degrees of 50% or higher. Almost all abusers were male and those who were previously known by the individual with intellectual disability. The rates of sexual abuses that were carried out by taking advantages of the disability of the victim were higher than those carried out by physical violence. The finding of our study that sexual abuse acts were seen more frequently in the victims' adolescence period and that the majority of these acts were carried out by taking advantage of the victims' disability indicates the necessity of sexual education programs that aim to develop awareness in individuals on sexual abuse.

Keywords: Intellectual disability, intellectual disability individual, sexual abuse

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 22.05.2019

Düzeltilme Tarihi: 09.01.2020

Kabul Tarihi: 23.04.2020

* Sorumlu Yazar / Correspondence: İstanbul Okan Üniversitesi, Türkiye, ozlemcelik.uibk@gmail.com ORCID: 0000-0002-2507-9689

** İstanbul Okan Üniversitesi, Türkiye, kubraipci@gmail.com ORCID: 0000-0003 2854-6286

Giriş

Cinsel istismar bireyin onayı olmaksızın gerçekleştirilen cinsel içerikli söz ve davranışlar olarak tanımlanmakta; teşhircilik, röntgencilik, cinsel amaçlı dokunma, cinsel içerikli ifadeler kullanma, ilişkiye zorlama gibi eylemler bu kapsamda ele alınmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2012). İstismar türleri içerisinde cinsel istismar belirlenmesi en zor olan, çoğunlukla bildirilmeyen ve uzun dönem ruhsal etkileri en güçlü olanıdır. Alanyazında cinsel istismarın yaygınlığının erkeklerde % 5–8, kadınlarda % 12–17 arasında olduğu (Gorey, 1997; Renteria, 2005) belirtilmekle birlikte bildirim sürecinde yaşanan zorluklar, engelleyici ve gizliliği dayatan toplumsal yaklaşımlar, sistemli olgu kaydı tutulan ülke sayısının çok az olması gibi nedenlerle gerçek oranlar bilinmemekle birlikte (İşeri, 2008), özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çok daha yaygın olduğu tahmin edilmektedir (World Health Organization Child Maltreatment, 2016).

Cinsel istismara maruz kalan gruplar açısından incelendiğinde özel gereksinimli bireylerin cinsel istismara maruz kalma oranlarının toplum genelinden daha yüksek olduğu (Lum vd. 2015), özel gereksinimli bireyler içerisinde ise en çok zihinsel yetersizliği olan kişilerin cinsel istismara maruz kaldığı görülmektedir (Bilge ve Bayykal 2010; Gönener, 2010; Pillay, 2012; Bulut, 2018; Spencer vd., 2005). Chave-Cox zihinsel yetersizliği olan bireylerin daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kalmasının bilişsel ve sosyal beceri alanlarındaki kısıtlılıklardan kaynaklanıyor olabileceğini bildirmiştir (Chave-Cox, 2014). Bu durum zihinsel yetersizliği olan bireylerin çevredeki kişilere daha kolay güven duyabilmelerine ve cinsel amaçlı kötü niyetli bir yaklaşmayı ilgi ve şefkat amaçlı olanlardan ayırt etmekte zorlanmalarına neden olarak cinsel istismara uğrama risklerini arttırmaktadır (Bilge ve Baykal, 2010).

Cinsel istismarın etkileri bireyin istismarcı ile ilişkisinin yakınlığına, istismarın içeriğine, süresine, bireyin yaşı ve içinde bulunduğu gelişim dönemine ve toplumsal destek kaynaklarının yeterliliğine bağlı olarak değişkenlik gösterir (İşeri, 2008). Sıklıkla kaygı ve somatizasyon bozuklukları, agresyon, uygunsuz cinsel davranışlar, madde kullanımı, uyku bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve intihar girişimine neden olmaktadır (Bedi vd., 2011; Bernet, 2000; Fergusson, Horwood ve Lynskey, 1996; Hockenberry ve Wilson, 2009; McLeer, Deblinger, Henry ve Orvaschel, 1992; Werner ve Werner 2008; Paolucci, Genius ve Violata, 2001). Toplum geneline hakim olan zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıklarını anlamlandırmada zorlanmaları nedeniyle cinsel istismardan daha az etkileneneğine yönelik kanının gerçeği yansıtmadığı bilinmektedir. Soylu ve arkadaşlarının hastane kayıtları üzerinden yürüttükleri çalışmalarında cinsel istismara uğrayan olguların başvuru sırasında yapılan ruhsal durum değerlendirilmelerinde %87,9 oranında ruhsal bozukluk belirlenmiş, zeka düzeyi normal olan ve zihinsel yetersizliği bulunan çocuk ve ergenler arasında istismar sonrası ruhsal bozukluk tanıları ve intihar girişimi varlığı açısından fark bulunmamıştır (Soylu, Şentürk Pılan ve Ayaz, Sönmez; 2012).

Ruhsal sorunlara ek olarak zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel istismar sonrası bildirim oranlarının daha düşük, gebe kalma ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma risklerinin ise toplum genelinden yüksek olduğu bilinmektedir (Murphy ve Elies; 2006). Ancak risk grubunda yer alıyor olmalarına rağmen zihinsel yetersizliği olan bireylerde cinsel istismar konusunda çok az sayıda çalışma olduğu, yapılmış çalışmaların ise genellikle tüm istismar türlerini ve yetersizlik gruplarını birlikte ele aldığı görülmektedir. Bu durum zihinsel yetersizliği olan bireylerde cinsel istismara yönelik müdahale ve önleyici girişimler için yol haritası belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Çalışmamızda alanyazındaki söz konusu eksiklik göz önüne

alınarak zihinsel yetersizliği olan bireylerde cinsel istismarın basına yansıyan olgular üzerinden incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan ve araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek; 2011). Ülkemizde cinsel istismar konusunda kapsamlı kayıtların yetersizliği ve varolan kayıtlara erişimin de konunun hassasiyeti dolayısıyla özel izinler gerektirmesi nedeniyle çalışma verileri gazeteler ve haber siteleri tarafından kaynak gösterilen ulusal haber ajanslarının arşivleri taranarak toplanmıştır. Tarama sonucunda ulaşılan olgular içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi, sosyal olan içeriklerin belirgin özelliklerini kullanarak belirgin olmayan alanlar ile ilgili çıkarımlar yapmayı sağlayan bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Gökçe; 2006).

Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında ulusal gazeteler ve haber siteleri tarafından kaynak gösterilen ulusal haber ajanslarının arşivleri incelenmiştir. Yalnızca Demirören Haber Ajansı, İhlas Haber Ajansı ve Anadolu Ajansı'nın arşiv haberlerine internet üzerinden erişim imkânı bulunduğu görülmüştür. Bu üç haber ajansının arşivleri "zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel istismarı, zihinsel yetersizliği olan bireylere tecavüz, zihinsel yetersizliği olan bireye taciz, zihinsel engelli bireye cinsel istismar, zihinsel engelli bireye tecavüz, zihinsel engelli bireye taciz, özürlü bireye tecavüz, özürlü bireye istismar" anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Elde edilen verilerin daha sağlıklı incelenebilmesi için haberlerin çıktısı alınarak tarih sırasıyla dosyalanmıştır. Tekrar olmaması adına her üç ajanstaki haberler birbiriyle karşılaştırıldı ve aynı içeriğe sahip haberlerden sadece bir tanesi incelemeye alınmıştır. Tekrarlı haberlerin alınacağı haber ajansı belirlenirken yapılan taramada habere ulaşılan ilk ajans ölçütü kullanılmıştır. İnternet arşivlerinde anahtar kelimelerle gidilebilen en eski tarihe kadar yapılan tarama sonucunda 2006 - 2018 tarihleri arasında yayınlanan 105 habere ulaşılmıştır.

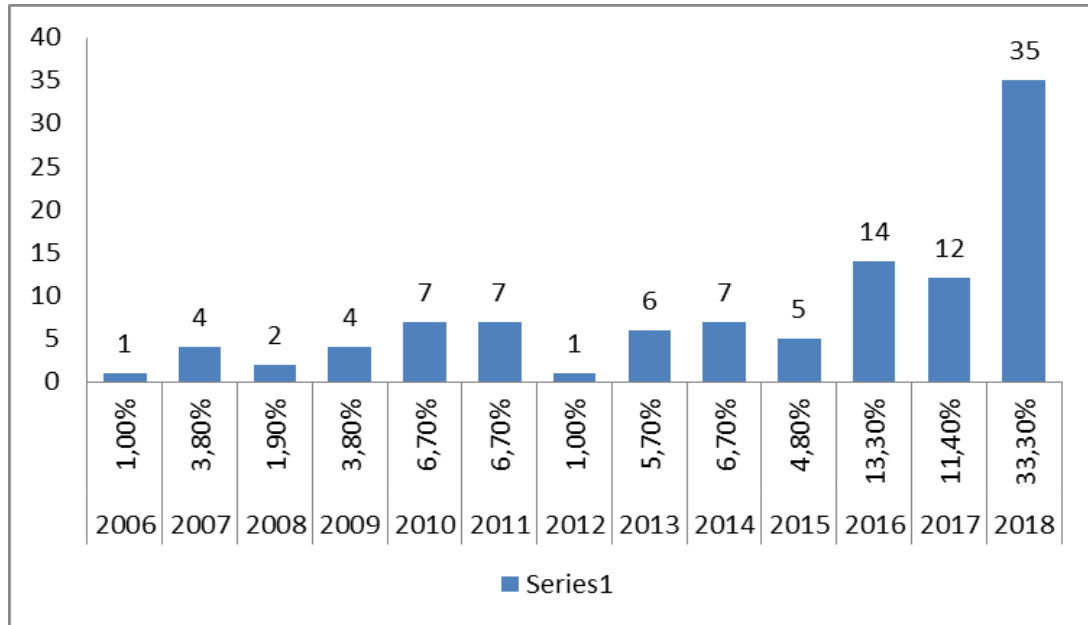
Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Ulusal haber ajanslarının arşivlerinde anahtar kelimelerle gerçekleştirilen tarama sonucunda ulaşılan 105 cinsel istismar olgusu araştırmacılar tarafından bağımsız olarak incelenerek içerik analizi için başlıklar belirlenmiştir. Çalışmada yer alan iki araştırmacının belirlediği başlıklar arasındaki uyum, İftar ve Tekin'in *Gözlemciler arası uyum* = $\frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}} \times 100$ formülü kullanılarak değerlendirildiğinde uyum katsayısının %87,5 olduğu görülmüştür. Araştırmacılar arası güvenirliliğin %80'den yüksek olması dolayısıyla başlıkların analize uygun olduğuna karar verilmiştir (Kırcalı-İftar ve Tekin; 1997). Uyum gösteren "cinsel istismar mağduru zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşı, cinsiyeti, engel düzeyi, yaşam biçimi; istismarı gerçekleştiren kişinin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, mağdura yakınlık derecesi; cinsel istismarın sayısı, gerçekleştiği yer ve gerçekleşme şekli, cinsel istismarın ortaya çıkış biçimi, cinsel istismar sonucu hamilelik yaşanma durumu, mağdur üzerinden maddi kazanç elde etme ve

cinsel istismarın hukuksal sonuçları” başlıkları kapsamında olgular incelenmiştir. Frekans analizleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Ulusal haber ajansı arşivlerinden yapılan tarama sonucunda ulaşılan zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik 105 cinsel istismar haberinin yıllara göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir. Yayınlanan haberlerin sayısında 2016 yılı itibarıyla sürekli artış olduğu gözlenmiştir.

Şekil 1. Ulusal Haber Ajanslarına yansıyan zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar haberlerinin yıllara göre dağılımı

Cinsel istismar olaylarının haber ajansı bazında dağılımı incelendiğinde İhlas Haber Ajansı’nda 48 (%45,7), Demirören Haber Ajansı’nda 49 (%46,7) ve Anadolu Haber Ajansı’nda 8 (%7,6) haberin yayımlandığı görülmüştür. Ulusal haber ajansları bazında dağılım Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Basına Yansıyan Cinsel İstismar Olaylarının Haber Ajansı Bazında Dağılımı

Cinsel İstismar Haberlerinin Yer Aldığı Ajanslar	f(105)		%	
Demirören Haber Ajansı	49		46,7	
İhlas Haber Ajansı	48		45,7	
Anadolu Haber Ajansı	8		7,6	

Zihinsel yetersizliği olan bireylerde cinsel istismara uğrama oranının kadınlarda (%75,2) erkeklerden (%22,9) daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği sahip bireylerin cinsiyetine ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Cinsel İstismara Uğrayan Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Cinsiyeti

	<i>f (105)</i>	%	
Cinsiyet	Kadın	79	75,2
	Erkek	24	22,9
	Bilinmiyor	2	1,9

Cinsel istismara maruz kalan zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşları incelendiğinde en yüksek oranın (%45,7) 12-17 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Olguların 52'si (%45,7) ise reşit olma yaşı olarak kabul edilen 18 yaşın altındaki bireylerden oluşmaktaydı. Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin yaş dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Cinsel İstismara Uğrayan Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Yaşı

	<i>f (105)</i>	%	
Yaş Aralığı	5-11	4	3,8
	12-17	48	45,7
	18-25	32	30,5
	26 ve üzeri	10	9,6
	Bilinmiyor	11	10,5

Cinsel istismara maruz kalma oranının %50 ve üstü engel düzeyine sahip olan bireylerde (%28,6) %50'den düşük engel düzeyine sahip olanlardan (%3,8) daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin engel düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Cinsel İstismara Uğrayan Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Engel Düzeyi

	<i>f (105)</i>	%	
Engel Düzeyi	%50 altı	4	3,8
	%50 ve üstü	30	28,6
	Bilinmiyor	71	67,6

Cinsel istismara maruz kalan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin büyük çoğunluğu (%69,5) anne-babasıyla birlikte yaşamakta, 5'i (%4,7) bakımevinde, 4'ü eşiyile (%3,8) ve 1'i (%1) akrabasının yanında kalmaktaydı. Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin yaşam biçimlerine ilişkin veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Cinsel İstismara Uğrayan Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Yaşam Biçimi

	<i>f (105)</i>	%	
Yaşam biçimi	Anne-baba ile yaşıyor	73	69,5
	Akrabaları ile yaşıyor	1	1,0
	Evli	4	3,8
	Bakımevinde yaşıyor	5	4,7
	Bilinmiyor	22	21,0

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştirenlerin 99'unun (%94,3) erkek, 1'inin (%1) kadın olduğu görülmüştür. 105 haberin 5'inde (%4,8) hem erkek hem de kadın cinsiyetten istismarcı bulunmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin cinsiyet dağılımına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismarı Gerçekleştiren Kişilerin Cinsiyeti

İstismarcının Cinsiyeti	f (105)		%
	Erkek	99	94,3
Kadın	1	1,0	
Kadın ve Erkek	5	4,8	

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik istismarı gerçekleştiren kişilerin yaşları incelendiğinde en yüksek oranın (% 27,6) 41 yaş ve üzeri bireylerde olduğu, reşit olma yaşı olarak kabul edilen 18 yaş değerlendirme kriteri olarak alındığında ise istismarcıların %56,1'inin 18 yaşın üzerindeki reşit bireylerden oluştuğu görülmüştür. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin yaşlarına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismarı Gerçekleştiren Kişilerin Yaşı

Yaş aralığı	f (105)		%
	18 altı	4	3,8
18-25	14	13,3	
26-40	16	15,2	
41 ve üzeri	29	27,6	
Bilinmiyor	42	40,0	

Haberlerin büyük çoğunluğunda (%81,9) zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin medeni durumuna ilişkin bilgi yer almamaktaydı. İçerikte medeni duruma yer verilen haberler incelendiğinde %13,3'ünün evli, %4,8'inin bekar olduğu görülmüştür. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin medeni durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Cinsel İstismarı Gerçekleştiren Bireylerin Medeni Durumu

İstismarcının Medeni Durumu	f(105)		%
	Evli	14	13,3
Bekar	5	4,8	
Bilinmiyor	86	81,9	

Cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin yakınlık derecesi incelendiğinde en yüksek oranı zihinsel yetersizliği olan bireylerin komşuları (%25,7) oluşturmuştur. Bunu sırasıyla mahalle esnafları (%16,2), diğer kişiler (%14,3), akrabalar (%8,6), arkadaşlar (%7,6), aile üyeleri (%4,8) ve mağdurun öğretmenleri (%3,8) izlemiştir. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin yakınlık derecesine ilişkin bilgiler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Cinsel İstismarı Gerçekleştiren Bireylerin Mağdura Yakınlık Derecesi

	<i>f (105)</i>	<i>%</i>
Aile üyesi*	5	4,8
Akraba	9	8,6
Arkadaş	8	7,6
Öğretmen	4	3,8
Komşu	27	25,7
Mahalle esnafı**	17	16,2
Diğer***	15	14,3
Bilinmiyor****	20	19,0

*Aile üyesi ifadesi anne-baba ve kardeşleri kapsamaktadır.

** Mahalle Esnafı günlük ihtiyaçların karşılanması için sıkça gidilen fırın, bakkal vb. işletmelerin sahiplerini ifade etmek için kullanılmıştır.

***Diğer kişiler zihinsel yetersizliği olan bireyin daha önce tanımadığı, olay günü karşılaştığı kişileri kapsamaktadır.

**** Bilinmiyor ifadesi istismarı gerçekleştiren kişi veya kişilerin mağdura yakınlığı ile ilgili bilginin yer almadığı haberleri kapsamaktadır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar olaylarında istismara uğrama sayısı bir kez ve birden fazla olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Birden fazla gerçekleştirilen istismar eylemi (%50,5) bir kez gerçekleştirilenlerden (%35,2) yüksek bulunmuştur. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar olaylarının sayısına ilişkin bilgiler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Gerçekleştirilen Cinsel İstismar Olaylarının Sayısı

	<i>f(105)</i>	<i>%</i>
Bir kez	37	35,2
Birden fazla	53	50,5
Bilinmiyor	15	14,3

Ulusal haber ajanslarına yansıyan 105 cinsel istismar olayının 24'ünün (% 22,9) ıssız / ormanlık alanlarda, 19'unun (%18,1) istismarcının evinde, 12'sinin (%11,4) mağdurun evinde, 6'sının (%5,7) çeşitli işyerlerinde, 3'ünün (% 2,9) zihinsel yetersizliği olan bireyin okulunda gerçekleştiği; rehabilitasyon merkezi ve parklarda 2'ser (%1,9), yurt hastane ve halk eğitim merkezinde 1'er (%1) olayın yaşandığı görüldü. Haberlerin 34'ünde (%32,4) istismarın yaşandığı yere ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının gerçekleştirildiği yerlere ilişkin bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismar Olaylarının Gerçekleştirildiği Yerler

	<i>f(105)</i>	<i>%</i>
Issız/ormanlık alan	24	22,9
İstismarcının evi	19	18,1
Mağdurun evi	12	11,4
İşyeri	6	5,7
Okul	3	2,9
Rehabilitasyon merkezi	2	1,9

Park	2	1,9
Halk eğitim merkezi	1	1,0
Yurt	1	1,0
Hastane	1	1,0
Bilinmiyor	34	32,4

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarın gerçekleşme biçimleri fiziksel tehdit ile gerçekleştirilenler ve yetersizlik durumunun özelliklerini amaç doğrultusunda kullanma olmak üzere iki kategoride incelenmiş ve yetersizlik durumunu kullanarak cinsel istismar gerçekleştirme oranı (%35,2) fiziksel tehdit ile gerçekleşenlerden (%1,4) daha yüksek bulunmuştur. İstismarın gerçekleşme biçimlerine ilişkin bilgiler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismarın Gerçekleşme Biçimi

	<i>f (105)</i>	%
Cinsel İstismarın gerçekleşme biçimi		
Fiziksel tehdit ile	33	31.4
Engel durumunu kullanarak	37	35.2
Bilinmiyor	35	33.3

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının ortaya çıkış biçimleri incelendiğinde sırasıyla mağdur beyanı (%34,3), olay esnasında çevredekiler tarafından fark edilme (%19,0), hamilelik (%11,4), mağdurun ailesinin beyanı (%12,4) ve zihinsel yetersizliği olan birey için polise kayıp bildiriminde bulunulmasının (%2,9) etkili olduğu görülmüştür. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının ortaya çıkışına ilişkin bilgiler Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismar Olaylarının Ortaya Çıkış Şekilleri

	<i>f (105)</i>	%
Cinsel istismarın Ortaya Çıkış Biçimi		
Mağdur beyanı	36	34,3
Aile beyanı	13	12,4
Olay anında görülme	20	19,0
Hamilelik	12	11,4
Kayıp başvurusu sırasında	3	2,9
Bilinmiyor	21	20,0

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının yaşandığı yerleşim birimlerinin özellikleri incelendiğinde il-ilçe merkezlerinde (%83,8), köy, kasaba, belde gibi kırsal alanlara (%14,3) göre daha fazla olay yaşandığı belirlendi. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının yaşandığı yerleşim birimlerine ilişkin bulgular tablo 14’te sunuldu.

Tablo 14.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismar Olaylarının Yaşandığı Yerleşim Birimleri

	<i>f(105)</i>	%
Cinsel İstismarın		
Köy/kasaba/belde	15	14,3

Yaşandığı Yerleşim Birimi	İl-ilçe merkezi	88	83,8
	Bilinmiyor	2	1,9

Ulaşılan haberde cinsel istismar sonrası hamilelik durumu incelendiğinde zihinsel yetersizliği olan 79 kadının 16'sının (%20,8) hamile kaldığı görülmüştür. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar olayları sonrası hamilelik durumuna ilişkin bilgiler Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15.

Cinsel İstismara Uğrayan Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin İstismar Sonrası Hamilelik Durumu

		<i>f(79)</i>	%
Cinsel İstismar Sonucu Oluşan Hamilelik	Yok	58	72,7
	Var	16	20,8
	Bilinmiyor	5	6,5

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik gerçekleştirilen 105 cinsel istismar olgusu hukuksal süreç açısından incelendiğinde istismarcıların 32'si (%30,5) hakkında soruşturma başlatıldığı, 5'inin (%4,8) tutuksuz, 46'sının (%43,8) tutuklu yargılandığı, 2'sinin (%1,9) 5-10 yıl arasında, 9'unun (% 8,6) 10 yılın üzerinde hapis cezası aldığı, 8'inin (%7,6) serbest bırakıldığı ve 2'si (%1,9) hakkında da herhangi bir işlem yapılmadığı görülmüştür. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar olaylarının hukuksal açıdan nasıl sonuçlandığına ilişkin bulgular Tablo 16 'da verilmiştir.

Tablo 16.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Yönelik Cinsel İstismar Olaylarının Hukuksal Sonuçları

		<i>f (105)</i>	%
Cinsel İstismar Olaylarının Hukuksal Sonuçları	Soruşturma başlatıldı	32	30,5
	Tutuksuz yargılama	5	4,8
	Tutuklu yargılama	46	43,8
	Hapis cezası 5 yıldan az	0	0
	Hapis cezası 5-10 yıl	2	1,9
	Hapis cezası 10 yıldan fazla	9	8,6
	Tahliye	8	7,6
	İşlem yapılmadı	2	1,9
	Bilinmiyor	1	1,0

Sonuç ve Tartışma

Ulusal haber ajanslarından anahtar kelimeler ile gerçekleştirilen tarama sonucunda ulaşılan olgular yayınlanma tarihlerine göre incelendiğinde zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar haberlerinde son yıllarda artış olduğu, incelenen 105 haberin 81'inin (%58) 2016 yılı ve sonrasında yayınlandığı görülmüştür. Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği ve Acıbadem Üniversitesi Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Çocuk İstismarına Yönelik Raporu da bulgularımızla örtüşür nitelikte dünyada son 4 yılda taciz veya şiddet uygulamalarının %90 arttığını bildirmektedir (Çocuk İstismarına Yönelik Rapor, 2016).

Bu artış üzerinde olay sayısının fazlalaşmasının yanısıra toplumda cinsel istismara yönelik farkındalığın yükselmesinin, cinsel istismara uğrayan bireyler ve yakınlarının bildirimde bulunmaya yönelik cesaretlerinin artmasının ve iletişim olanaklarının yaygınlaşmasının da etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamız kapsamında değerlendirmeye alınan olgularda cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği olan bireylerin %75'inin kadın; İstismarı gerçekleştiren bireyler incelendiğinde ise %94'ünün erkek olduğu görülmüştür. Alanyazında da bulgularımızla paralel şekilde cinsel istismar mağdurlarını ağırlıklı olarak kadınlar oluştururken (Ayaz, Ayaz ve Soylu vd., 2012; Karakaya vd., 2006; Soylu vd., 2012; Steiner ve Karnik, 2007; Şenol vd.,2016), cinsel istismarı gerçekleştiren bireylerin büyük çoğunluğunun erkek cinsiyetinden olduğu bildirilmektedir (Ayaz vd., 2012; Erdoğan vd., 2011; Gökçe, İmren, Ayaz, Yusufoglu ve Rodopman Arman, 2013; Karakaya vd., 2006).

Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaş dağılımına bakıldığında mağdurların 52'sinin (%49,5) 18 yaşın altında olduğu görülmektedir. Yaş aralığı olarak değerlendirildiğinde ise en yüksek oran 12-17 yaş aralığındadır (% 45,7). Vadysinghe ve arkadaşlarının, zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarını inceledikleri çalışmalarında bulgularımızla benzer nitelikte cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği olan bireylerin çoğunluğunu (%48,78) 11-20 yaş aralığındakiler oluşturmaktadır (Vadysinghe vd., 2017). Söz konusu yaş aralığı ergenlik dönemine denk gelmekte, zihinsel yetersizliği olan bireylerin fiziksel olarak yetişkin görünümü kazanmaları ve cinsel farkındalık geliştirmeye başlamaları bu dönemde olmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ailelerinin çeşitli kültürel kaygılar, cinsel eğitimin bireyin cinsel ilgisini arttıracığı düşüncesi, kendilerini cinsel eğitim verme konusunda yetkin hissetmemeleri gibi nedenlerle çocuklarına cinsel eğitim vermekten kaçınmaları (Çelik, 2017) ve zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik damgalayıcı toplumsal tutum (Konuk Er, 2016) zihinsel yetersizliği olan bireylerin ergenlik dönemi değişimlerine uyum sağlamalarını ve kötü niyetli yaklaşımların farkına vararak reddedici tutum gösterme becerisi kazanmalarını zorlaştırmaktadır.

Cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği olan bireylerin engel düzeyi incelendiğinde cinsel istismara maruz kalma oranının %50 ve üstü yetersizlik düzeyine sahip kişilerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgunun yetersizlik düzeyi yüksek olan bireylerin sosyal davranışları yorumlamada güçlük çekmeleri nedeniyle kendilerine yönelik yaklaşımların barındırdığı kötü niyeti algılamakta zorlanmaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Bilge ve Baykal, 2010). Ayrıca hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireyler cinsel davranışlarını kontrol etmede önemli bir sorun yaşamazken orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin bu konuda yardıma gereksinim duyması istismara maruz kalma oranlarını arttırmış olabilir (Tepper, 2001).

Zihinsel yetersizliği olan bireyler genellikle aileleri ile birlikte yaşamaktadır (Vadysinghe vd., 2017; Uğur vd., 2012). Çalışmamızda da cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin birlikte yaşadıkları kişilere ilişkin veriler incelendiğinde büyük çoğunluğunun (%69,5) anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşadığı görülmektedir. Bu yüksek oran zihinsel yetersizliğe sahip bireylerin çoğunlukla aileleri ile birlikte yaşamalarıyla ilişkili olabileceği gibi cinsel istismar olaylarının daha çok mağdurun daha önceden tanıdığı ve güvendiği kişilerce gerçekleştiriliyor olması ve cinsel istismarı gerçekleştiren tanıdık kişiler içerisinde aile üyelerinin de yer alması ile de ilişkili olabilir. Vadysinghe ve arkadaşlarının çalışmasında cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliğe sahip 82 bireyin %93'ünün istismarı gerçekleştiren kişiyi

daha önceden tanıdığı belirlenmiştir (Vadysinghe vd., 2017). Çalışma kapsamında incelediğimiz olgularda aile üyelerince gerçekleştirilen istismar oranı %13,4'tür. Yektaş ve arkadaşlarının çalışmasında bu oran %25,5 bulunmuştur (Yektaş, Tufan, Büken, Çetin ve Yazıcı, 2018). Soylu ve arkadaşlarının çalışmalarında ise zihinsel yetersizliği olan bireylerde istismarcının aile bireyleri ve yakın akrabalar arasından olma oranı %14,7 iken diğer grupta oran (22,7) daha yüksektir (Soylu vd., 2012). Çalışmada zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren aile ve akrabalar dışındaki kişilerin mağdura yakınlık derecelerinde en yüksek oranı komşuların oluşturduğu, bunu mahalle esnaflarının izlediği görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin çoğunlukla daha önceden mağdurun tanıdığı kişiler olmakla birlikte, zihinsel yetersizliği olan bireylerde istismarcının aile ve birinci dereceden akrabalar arasından olma oranının genel popülasyondan daha az olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının ortaya çıkış şekilleri incelendiğinde en yüksek oranın mağdur beyanı ile ortaya çıkan olaylarda (%34,3) olduğu saptanmıştır. Ancak bu oran genel popülasyonla karşılaştırıldığında düşük kalmaktadır. Soylu ve arkadaşlarının çalışmasında cinsel istismarı bildirme oranı zihinsel yetersizliği olmayan bireylerde %57,8 iken zihinsel yetersizliği olan bireylerde %25,5 olarak saptanmış ve iki grup arasında oluşan fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Soylu vd., 2013). Zihinsel yetersizliği olan bireylerde bildirim oranlarının genel popülasyondan düşük olmasının, yaşadıklarının anlamlandırılmada zorlanma, utanma, suçluluk, dışlanma korkuları, istismarcılar arasında aile üyeleri ve birinci dereceden akrabaların yer alması, zihinsel yetersizliği olan bireylerin beyanlarının aileler ve ilgili kuruluşlar tarafından dikkate alınmaması, ailelerin cinsel istismar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması ve kültürel normlar nedeniyle olayı gizleme yoluna gidebilmeleri, istismarcıların olayı bildirmemesi için mağdurları tehdit etmesi, cinsel istismara uğrama durumu söz konusu olduğunda başvurulacak kurumlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmama vb. nedenlerden kaynaklandığı belirtilmektedir (Beyazıt ve Ayhan, 2015; Chavercoc, 2014; Keser, Odabaş ve Elibüyük, 2010).

Cinsel istismarı kanıtlamak bazı durumlarda güç olmaktadır bu nedenle süreçte mağdur beyanı esas alınmaktadır. Sadece mağdurun beyanı ile harekete geçmenin yeterli kanıt olmadan işlem başlatılması anlamına geleceği düşünülebilir ancak Trocme ve Bala'nın çalışmasında yapılan bildirimlerin yalnızca %4'ünün kasıtlı asılsız beyanlardan oluştuğu belirlenmiştir (Trocme ve Bala 2005). Alanyazında zihinsel yetersizliği olan bireylerle bu konuda gerçekleştirilen bir çalışma olmamakla birlikte kurgusal suç iddiasında bulunma olasılıklarının düşük olduğu tahmin edilmektedir. Bu iki durum birlikte değerlendirildiğinde zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel istismara yönelik iddialarının ciddiyetle ele alınarak, vakit kaybetmeden ilgili birimlere aktarılmasının yerinde bir adım olacağı görülmektedir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin bildirim oranlarını arttırmak için yaş ve gelişim dönemlerine uygun şekilde cinsel eğitim verilmesi, bu eğitimin kapsamı içerisinde cinsel istismara yönelik farkındalığı arttırmayı sağlayacak içeriklerin yer alması ve bu içeriklerin somut durum ve görsellerle desteklenmesi (Çelik, 2017) gerekmektedir. Çalışmamızda istismarın ortaya çıkmasında mağdurun beyanının yanı sıra aile / akraba bildirimleri (%12,4) ve olay esnasında çevredekiler tarafından durumun fark edilmesinin (% 19,0) de etkili olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle zihinsel yetersizliği olan bireylere eğitim verilirken sürece aile ve etkileşim içinde bulunan kişilerin de dahil edilmesinin ve toplumsal bilinci arttırmaya yönelik farkındalık geliştirme çalışmalarının yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir (Lundgren vd. 2015).

Çalışmamızda cinsel istismar olaylarının sıklıkla istismarcının ya da zihinsel yetersizliği olan bireylerin evinde gerçekleştiği görüldü. Vadysinghe ve arkadaşlarının çalışmalarında da bulgularımızla benzer şekilde zihinsel yetersizliği olan bireyin evinde gerçekleşen cinsel istismar oranı %53,6, istismarcının evinde gerçekleşen cinsel istismar oranı ise %30,5 bulunmuştur (Vadysinghe vd., 2017). Pek çok ülkede zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik damgalama, sosyal destek ve destekli istihdam olanaklarının yetersizliği gibi nedenlerle bireyler zamanının çoğunu evde geçirmektedir. Bazen de ailelerin güvenlik endişeleri evde geçirilen süreyi arttırmaktadır. Ancak zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı gerçekleştiren kişilerin aile üyeleri ve yakın akrabalar arasından da çıkabilmesi ve mağdurun evinde yaşanan olayların istismarın gerçekleştiği yerler içerisinde ilk sıralarda yer alıyor olması zihinsel yetersizliği olan bireylerin evlerinde sanıldığı kadar güvende olmadıklarını göstermektedir. İzole etmek yerine koruyucu önleyici girişimlerle destekleyerek zihinsel yetersizliği olan bireylerin toplum içerisinde var olmalarını sağlamaya yönelik girişimlerin daha etkin olacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının il ve ilçe merkezlerinde (%83,8) köy, kasaba belde vb kırsal alanlara (%14,3) oranla daha sık gerçekleştiği belirlenmiştir. İl ve ilçe merkezlerindeki yüksek oran üzerinde bu yerleşim birimlerinde daha çok olay yaşanmasının yanı sıra nüfusun yoğun olması, merkezi yerlerde cinsel istismara yönelik daha yüksek farkındalık düzeyi ve bildirim sonucu oluşabilecek etiketlemelerin daha az hissedilir olacağı düşüncesinin de etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Ulaşılan haberler zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar olaylarının niteliği açısından incelendiğinde 8 haberde (%7,6) mağdur üzerinden istismarcıların maddi kazanç elde ettiği (fuhuşa zorlama vb.) saptan. Soylu ve arkadaşlarının çalışmalarında cinsel istismara uğrayan 234 çocuk ve ergenin 10'unun (%4,3), Öztop ve Özcan'ın (2010) çalışmalarındaki 127 çocuk ve ergenin 1'inin (%0,8) fuhuşa sürüklendiği belirlenmiştir. Örneklem sayıları ve özelliklerindeki farklılık nedeniyle karşımıza değişik oranlar çıkıyor olsa da cinsel istismar olaylarına ekonomik istismarın eşlik etme oranının düşük olduğu görülmektedir. Ancak mağdurların para elde etme amacıyla kullanılması aynı zamanda tekrarlı cinsel istismar olduğundan oranların yükselmesinin önüne geçilmesi ciddi önem taşımaktadır.

Çalışmamızda cinsel istismara uğrayan zihinsel yetersizliği olan 79 kadının 16'sında (%20,8) cinsel istismar sonrası hamilelik yaşandığı belirlendi. Alanyazın incelendiğinde cinsel istismar sonrası hamilelik oranlarının zihinsel yetersizliği olan bireylerde genel popülasyondan daha yüksek olduğu görülmektedir (Bilge ve Baykal, 2010; Murphy ve Elies, 2006). Vadysinghe ve arkadaşlarının (2017) zihinsel yetersizliği olan 82 bireyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında cinsel istismar sonucu oluşan hamilelik oranı %23,2 olarak bildirilmiştir. Soylu ve arkadaşlarının çalışmasında zihinsel yetersizliği olan bireylerde istismar sonrası hamilelik oranı %11,8 iken genel grupta bu oran %1,9 bulunmuştur (Soylu vd., 2013). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıklarını kavramakta zorlanmalarının ve bildirimde bulunmada yaşanan güçlüklerin önlem alınmasını geciktirerek gebelik oranlarını yükselttiği düşünülmektedir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerde evlilik veya aktif cinsel yaşama sahip olma oranlarının düşük olması nedeniyle süregelen doğum kontrol yöntemlerini kullanmıyor olmaları da bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerde bildirim sürecinde yaşanan zorluklar çoğu olgunun gizli kalmasına sebep olmakta, hamilelik sonucu fark edilen vakalar olmaktadır. Hamilelik durumu genellikle zihinsel yetersizliği olan bireylerin aile ve yakın çevrelerinin bedensel

değişimlerini gözlemlemesi sonucu gerçekleştiğinden çoğunlukla yasal kürtaj süresi geçmekte ve zihinsel yetersizliği olan bireyler cinsel istismarın travmasına ek olarak gebelik ve doğum sürecini de yaşamak zorunda kalmaktadır. Bu ikincil travmanın önüne geçilebilmesi adına zihinsel yetersizliği olan bireylere cinsel eğitim verilerek bedensel değişimlerine ve cinsel istismara yönelik farkındalık kazanmalarına yönelik adımlar atılması gereklidir (Çelik, 2017).

Cinsel istismar olaylarının hukuksal sonuçları incelendiğinde en ağır cezaların verildiği ülkelerin ABD ve İngiltere olduğu, Türkiye'nin de üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir (Çocuk İstismarına Yönelik Rapor, 2016). Türkiye'de zihinsel yetersizliği olan bireylerde cinsel istismar olayları "mağdurun beden ve ruh bakımından kendini savunamayacak durumda olması" ifadesi kapsamında değerlendirilmekte ve cezaların yarı oranında arttırılarak hükme bağlanması beklenmektedir. Çalışmamızdaki 105 olgunun hukuksal süreci incelendiğinde istismarcıların 9'unun (%8,6) 10 yılın üzerinde, 2'sinin (%1,9) ise 5-10 yıl arasında hapis cezası aldığı ve 83 kişinin (%78,1) yargılama sürecinin devam ettiği belirlenmiştir. Yargılama süreci devam eden kişilerin en yüksek oranı oluşturmasının genellikle olaylar ilk gerçekleştiğinde basına yansımaları ve takip haberlerinin azlığı sebebiyle veri kaynağımız olan ulusal haber ajanslarına yansımamış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismarı ulusal haber ajanslarına yansıyan olgular üzerinden incelediğimiz çalışmamızda olgular haber içeriğinde yer alan bilgiler doğrultusunda incelenebilmiş, haber metni yayımlandıktan sonra süreçle ilgili yeni bir haber yapılmamış ise olayın ortaya çıkma anından sonraki gelişmeler hakkında bilgi edinilememiştir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinsel istismar sonrasında yaşadıkları süreçlerin belirlenebilmesi için boylamsal çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar / References

- Ayaz, M., Ayaz, A. B. ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 33-40.
- Bedi, S., Nelson, E. C., Lynskey, M. T., Mc Cutcheon, V. V., Heath, A. C., Madden, P. A., & Martin, N. G. (2011). Risk for suicidal thoughts and behavior after childhood sexual abuse in women and men. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 41(4), 406-415.
- Beyazıt, U. ve Bütün-Ayhan, A. (2015). Türkiye’de yaşanmış çocuğun mağdur olduğu cinsel istismar olgularını konu alan bilimsel çalışmaların incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 31, 443-453.
- Bilge, A. ve Baykal, Z. (2010). *Zihinsel engelli birey ve cinsellik*. Etki Matbaacılık. İzmir, Türkiye.
- Bulut S., & Karaman H. B. (2018). *Sexual, physical and emotional abuse of individuals with disabilities*. Ankara Üniversitesi Yayınları, Türkiye.
- Chave-Cox, R. S. (2014). Forensic examination of the mentally disabled sexual abuse complainant. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 25, 71-75.
- Child Maltreatment. 2014. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/> [Erişim Tarihi: 10.12.2014].
- Çelik, Ö. (2017). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinselliği ile ilgili çalışmalar yapan uzman görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(17), 113-132.
- Çelik, Ö. (2017). Zihinsel yetersizliği olan çocukların cinselliği hakkında annelerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(18), 211-234.
- Çetin, F. Ç., Pehlivanürk, B., Ünal, F., et al. (Editörler). *Çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı*. İşeri E. *Cinsel istismar*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, (1.baskı). 2008;470-477.
- Erdoğan, A., Tufan, E., Karaman M. G. vd. (2011). Türkiye’nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 55-61. Erişim Tarihi: 21.09.2016.
- Fergusson D.M., Horwood, L.J., & Lynskey, M.T. (1996). Child-hood sexual abuse and psychiatric disorder in young adulthood: II. Psychiatric outcomes of child-hood sexual abuse. *Journal American Academy Child Adolescence Psychiatry*, 35, 1365-1374.
- Gilbert, R., Widom, C.S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Child maltreatment 1. Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *Lancet*, 373, 68-81.
- Gorey, K. M., & Leslie, D. R. (1997). The prevalence of child sexual abuse: Integrative review adjustment for potential response and measurement biases. *Child Abuse & Neglect*, 21(4), 391-398.
- Gökçe İmren, S., Ayaz, A. B., Yusufoglu, C. ve, Rodopman Arman, A. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal*, 26,11-16.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: Kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gönener, H. (2010). Zihinsel engelli çocuklarda ihmal-istismar ve hemşirelik bakımı. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 27(4), 137-143.
- Karakaya I., Coşkun A, Ağaoğlu B, vd. (2006). Cinsel istismara maruz kaldığı bildirilen olguların ruhsal değerlendirme sonuçları. *Adli Tıp Bülteni*, 11(2), 53-58. doi: 10.17986/blm.2006112607.
- Keser, N., Odabaş, E. ve, Elibüyük, S. (2010). Ana-babaların çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(3), 150-157.
- Kircaali İftar, G. ve Tekin, E. (1997). *Tek denekli araştırma yöntemleri*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Lundgren, R., & Amin, A. (2015). Addressing intimate partner violence and sexual violence among adolescents: Emerging evidence of effectiveness. *Journal of Adolescent Health*, 56(1), 42-50.
- McLeer, S. V., Deblinger, E., Henry, D., & Orvaschel, H. (1992). Sexually abused children at high risk for post-traumatic stress disorder. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 31(5), 875-879.
- Murphy, N. A., & Elias, E. R. (2006). Sexuality of children and adolescents with developmental disabilities. *Pediatrics*, 118(1), 398-403.

- Öztop, D. B. ve, Özcan, Ö. Ö. (2010). Cinsel istismar vak'alarının sosyodemografik ve klinik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Yeni Symposium*, 48(4), 270-276.
- Paolucci, E. O., Genius, M. L., & Violata, C. (2001). A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *Journal Psychology*, 135, 17-36.
- Rapor, Ç. İ. Y. (2016). Şiddeti önleme ve rehabilitasyon derneği & acıbadem üniversitesi suç ve şiddetle mücadele uygulama ve araştırma merkezi.
- Renteria, S. C. (2005). Sexual abuse of female children and adolescents--detection, examination and primary care. *Therapeutische Umschau. Revue Therapeutique*, 62(4), 230-237.
- Soylu, N., Alpaslan, A. H., Ayaz, M., Esenyel, S. & Oruç, M. (2013). Psychiatric disorders and characteristics of abuse in sexually abused children and adolescents with and without intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 34(12), 4334-4342.
- Soylu, N., Şentürk Pılan, B., Ayaz, M. ve Sönmez, S. (2012). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerde ruh sağlığını etkileyen etkenlerin araştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 292-298.
- Spencer, N., Devereux, E., Wallace, A., et.al. (2005). Disabling conditions and registration for child abuse and neglect: a population-based study. *Pediatrics*, 116, 609-613.
- Şenol, E., Meral, O., Sertöz, Ö. Ö., Altıntoprak, A. E., Coşkunol, H., & Güler, H. (2016). Cinsel saldırı olguları için düzenlenen adli psikiyatrik raporların incelenmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 21(3), 159-166.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8.baskı)Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Trocme, N. & Bala, N. (2005). False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1333-1345.
- Uğur, Ç., Şireli, Ö., Esenkaya, Z., vd. (2012). Cinsel istismar mağdurlarının psikiyatrik değerlendirmesi ve izlemi: Son dört yıllık deneyim. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 19(2), 81-86.
- Vadysinghe, A. N., Dassanayaka, P. B., Sivasubramaniam, M., Senasinghe, D. P. P., Samaranayake, A. N., & Wickramasinghe, W. M. M. H. P. (2017). A study on sexual violence inflicted on individuals with intellectual developmental disorder. *Disability and Health Journal*, 10(3), 451-454.
- Werner, J., & Werner, M. C. M. (2008). Child sexual abuse in clinical and forensic psychiatry: A review of recent literature. *Current Opinion in Psychiatry*, 21(5), 499-504.
- Child Maltreatment.(2016). World Health Organization.
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>.
- Yektaş, Ç., Tufan, A. E., Büken, B., Çetin, N. Y.ve Yazıcı, M. (2018). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerde istismar ve istismarcıya ilişkin özelliklerin ve psikopatoloji ile ilişkili risk etkenlerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(5), 501-8.

Yazarlar

Dr. Öğr.Üyesi Özlem Çelik, İstanbul Okan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nde Bölüm Başkanı olarak çalışmaktadır. Lisans, yüksek lisans ve doktora derecesini Özel Eğitim (Zihinsel Engellilerin Eğitimi) alanında almıştır. Özel eğitim alanında (zihinsel yetersizlik, otizm ve selabral palsi) akademik çalışmalarını yürütmektedir.

Öğr.Gör. Kübra İpçi, İstanbul Okan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Lisans derecesini Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, yüksek lisans derecesini Ruhsal Rehabilitasyon alanında almıştır. Doktora eğitimine devam etmekte, özel eğitim ve ciddi ruhsal hastalıklar alanında akademik çalışmalarını yürütmektedir.

İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Çelik, İstanbul Okan Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü
E mail: ozlemcelik.uibk@gmail.com

Öğr.Gör. Kübra İpçi, İstanbul Okan Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü
E mail: kubraipci@okan.edu.tr

Summary

Purpose. Sexual abuse is a concept that covers all sexual acts carried out by use of force. Among its other types, sexual abuse is the one that is most difficult to detect, mostly unreported, and yet having most intense long-term psychological effects. While the effects of sexual abuse vary according to the degree of the individual's closeness to the abuser, the nature of the occurrence of abuse, its duration, the individual's age and the developmental period and the sufficiency of the social support resources, it causes such psychological problems as anxiety and somatization disorders, aggression, improper sexual behaviour, substance abuse, sleep disorders, post-traumatic stress disorder, depression and suicide attempt. Although in related literature it is reported that sexual abuse extends over a ratio of 5 – 8% and 12 – 17% among males and females, respectively, it is estimated to be much higher in especially underdeveloped and developing countries, the actual figures remaining unknown due to such reasons as the difficulties experienced during the course of reporting, social tendencies to prevent people from reporting such cases and to impose secrecy, and fewness of the countries in which systematic case reports are kept. While it can be encountered regardless of age or gender in all societies while it may be encountered in all societies without regards to age or gender, individuals with mental disability are among the risk groups in terms of sexual abuse as they find it difficult to comprehend the content of the advances coming from their environment. Our study aimed to investigate the sexual abuse towards individuals with intellectual disability through cases that are reflected in national wire services.

Method. In this study, document analysis method which is one of the qualitative methods and consists of the analysis of the written materials including information about the targeted subjects is employed to examine the sexual abuse incidents of individuals with intellectual disabilities over the cases mentioned in the national press agencies. In this context, the databases of the national news agencies cited by national newspapers and on the internet were examined. Demirören, İhlas and Anadolu News Agencies were only found to be accessible among the other online news agencies and the data of the present study were searched and collected through the newest and the oldest cases and news under the following titles and tags: "sexual abuse of individuals with intellectual disability", "rape cases of individuals with intellectual disability", "harassing the individuals with intellectual disabilities", "sexually abused intellectually disabled people" and so on. In order to have an accurate and ethical examination and analysis of the cases, the data included on the internet sites of the online news agencies were printed out and filed according to the date and time of the occurrence of the sexual abuse. With the purpose of avoiding the repetition and including the same news repeatedly, the news published online by all the three news agencies were compared with each other and only one of the news with the same content was included and examined in the present study. During this process, among the news with the same content, the one with the oldest publishing date was considered and included in the data. As a result of the internet search in the archives with key words, 105 news articles were received and these news articles were examined with content analysis method by researchers under the following titles; "age, gender, level of disability, marital status of the sexually abused individuals with intellectual disability, the degree of affinity to victim, the number of abuse, the setting of abuse, type of abuse, the financial gain on the victim and the legal results of the crime".

Content analysis is defined as a method used to make inferences related to the areas that are not clear by employing the unique features of social content to investigate the social truth. In the

process of testing the reliability of the aforementioned titles and tags, İftar and Tekin's inter-observation agreement = $[(\text{consensus}) / (\text{consensus} + \text{dissensus}) \times 100]$ formula was used and the consensus coefficient of the researchers was found to be 87,5%. The consensus coefficient is above 80% and this means that the titles and tags determined for the study are convenient. The frequency analysis of the data collected was performed by using SPSS 2.0 version.

Results. In the current study, it is found that there has been a continuous increase in the number of news about sexual abuse since 2016. It was seen that most intellectually disabled individuals who were subjected to sexual abuse were females between the ages of 12 to 17. The rate of being subjected to sexual abuse was found to be higher among individuals with disability (50%).

The repetitive sexual abuse cases (50,5%) outnumbered the ones which happened for once (35,2%). Most of the sexual abuse victims with intellectual disability (69,5%) lived with their families. Almost all the abusers were male and known to the individuals with intellectual disabilities. Most of the abusers were 40 years old and above, married and had children. The rate of sexual abuses that were carried out by taking advantages of the disability of the victim was higher than those carried out by physical violence. It was found that unfrequented countryside woods area (22,9%) was preferred most by the abusers to be the place of the crime, which was followed by the abusers' and victims' abode with the ratios of 18,1% and 11,4%, respectively. This study concluded that 16 of 79 intellectually disabled women got pregnant after the rape. When the judicial processes of sexual abuse cases were examined, it was seen that 43,8% of the abusers were jailed pending trial, and in 11 different cases 10,5% of the abusers were sentenced to imprisonment.

In line with the relevant literature, most of the sexual abuse victims were found to be women while the abusers men. When the age range of the intellectually disabled victims was analysed, 52 (49,5 %) of the victims were 18 years old and below. Approximately 45,7% of these teenagers were between the age of 12 and 17. The study conducted by Vladysinghe supports this finding in that the Vladysinghe study yields that most of the intellectually disabled victims (48,78%) were between the age of 11 and 20. This age range coincides with adolescence period and it is this period that individuals with intellectual disability get physical appearance of adults and develop sexual awareness.

Conclusion. The families of intellectually disabled individuals have some certain concerns and prejudices against sexual education of their children. Some parents don't feel sufficient to provide a proper sexual education for their children and some others think that sexual education may increase their children's interest in sex. This attitude of parents prevents their children from coping with the changes of the adolescence, from realizing other people's behaviour of ill-will and from developing the skill of rejection.

Suggestions. The our study concludes that sexual abuse acts were seen more frequently in the victims' adolescence period when they gain adult-like physical appearance and start to develop sexual awareness and that the majority of these acts were carried out by taking advantage of the victims' disability, which all indicate the need for sexual education programs that aim to develop awareness of individuals in their physiological changes and sexual abuse and the importance of raising awareness in families about this issue.